

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิบัติการทางทหาร ที่จะสามารถเผชิญกับรูปแบบของภัยคุกคามต่างๆก็ด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (คู่มือว่าด้วยการยุทธของกองทัพบกในสนาม รล.100-5, 2542:6) ประการแรก จะขึ้นอยู่กับทหารและผู้นำหน่วยที่ดีเยี่ยม มีอุปนิสัยและเจตนาที่มุ่งมั่นในการเอาชนะ ประการที่สองจะขึ้นอยู่กับความเข้าใจในหลักนิยมการรบ อย่างลึกซึ้งและประการสุดท้ายจะขึ้นอยู่กับการมีอาวุธยุทธโปกรณ์อย่างพอเพียง องค์ประกอบทั้งสามประการนี้จะต้องประสานกลมกลืนกันกับการจัดหน่วยกำลังรบที่มีประสิทธิภาพ

ความสับสนของการรบ(รล.100-5, 2542:8) ทำให้ต้องเน้นหนัก ในการฝึกผู้นำหน่วย ชุดหรือชุดรบ ผู้ที่ต้องใช้อาวุธขนาดเบา หรือ ผู้บังคับบัญชาหน่วยขนาดเล็ก จะต้องมีความชำนาญ อีกทั้งผู้บังคับบัญชา ต้องทำการฝึกผู้บังคับหน่วยรองและฝ่ายเสนาธิการของหน่วยรอง โดยเสริมสร้างให้เขาเหล่านั้น มีความมั่นใจในตัวเอง และสามารถแสดงความคิดริเริ่มได้ วิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เกิดสิ่งดังกล่าวขึ้นได้ ก็คือการฝึกบุคคลเหล่านั้นให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้มีเสรีในการตกลงใจ แต่อยู่ในกรอบของคำแนะนำ และใช้คำสั่งแบบมอบภารกิจ การฝึกเช่นนี้เป็นการเพิ่มขวัญ ความเชื่อมั่นในตนเองและต่อเนื่องไปถึงประสิทธิภาพของส่วนบังคับบัญชานั้นด้วย

ทหารและความเป็นผู้นำ (US Army Field Manual 100-5,1986:5) หลักนิยมการสงครามของกองทัพสหรัฐอเมริกาซึ่งกองทัพไทยก็ยึดถือเช่นเดียวกันที่กล่าวไว้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสงครามเป็นการต่อสู้และเอาชนะด้วยคนไม่ใช่ด้วยเครื่องมือหรืออาวุธดังนั้นคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปฏิบัติการทางทหาร และขวัญกำลังใจของคนยิ่งสำคัญมากกว่า เห็นได้จากตั้งแต่สมัยที่ Carl von Clausewitz เขียนเรื่อง On War (morale Wikipedia, the free encyclopedia , 16 ก.ค. 2552 : 2) กล่าวว่า ขวัญกำลังใจของทหารนั้นเป็นหลักการสงคราม (Principles of War) ดังเช่น Sun Tzu ในเรื่อง The Art of War ก็ได้กล่าวว่า ขวัญกำลังใจในการสู้รบของชาติมีความสำคัญเทียบเท่ากับขวัญกำลังใจของกองทัพ

การบำรุงรักษาขวัญกำลังใจ หลักนิยมของสหรัฐอเมริกา (US Army, How the ARMY RUNS, Appendix C, 2000 : C-1)ได้กล่าวถึงการบำรุงขวัญและกำลังใจของทหารในกองทัพ

สหรัฐอเมริกาว่า เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งความมุ่งมั่นในการสู้รบและชนะ (will to fight and win) ขวัญกำลังใจที่ต่ำ ซึ่งเกิดจากความเครียดในสนามรบจะเป็นเป้าหมายแรกของข้าศึกที่จะใช้การสงครามจิตวิทยาในการทำลาย ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ที่ต้องดูแลเอาใจใส่ทหารให้มีขวัญกำลังใจสูงอย่างต่อเนื่อง (โดยวิธีการและระเบียบปฏิบัติประจำตามที่กองทัพลสหรัฐอเมริกากำหนดขึ้น)

สถานการณ์ในประเทศไทย ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมีกำลังของข้าราชการทหารได้ปฏิบัติราชการสนามเป็นประจำ และจากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตมีภาพสะท้อนให้เห็นสภาพขวัญและกำลังใจของข้าราชการทหารเป็นจำนวนมาก ตัวอย่าง เช่น "การเตรียมตัวเพื่อไปราชการสนามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภายใต้ (ข้อมูลเมื่อวันที่ 26 ส.ค. 2552) " การเตรียมตัว (บางคนอาจเตรียมใจ) ของทหารกล้า ต้องเรียนรู้ถึงพื้นที่ที่จะต้องมาปฏิบัติหน้าที่ด้วยว่า ตนเองได้รับ "คำสั่ง" ให้อยู่ตรงพื้นที่ไหน พื้นที่ตรงนั้นมีอะไรบ้าง หมู่บ้าน เส้นทางรถยนต์ เส้นทางเดินเท้า ภูมิประเทศ ป่าเขา แหล่งต้องสงสัย ฯลฯ ต้องศึกษาภาษาพื้นเมือง และวิถีชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไทยมุสลิม เพราะจะได้เข้าใจถึงหลักปฏิบัติทางศาสนาของชาวบ้าน จะได้ไม่ปฏิบัติภารกิจที่ไม่สมควร ซึ่งการศึกษาส่วนนี้ เป็นสิ่งที่หนักใจสำหรับทหารที่ลงมาปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างมาก ต้องฝึกฝนการพูดภาษามลายูพื้นเมือง คำแปล ความหมาย หากสื่อสารผิดเพี้ยนไป ก็แปลความหมายของคำเปลี่ยนไปด้วย แต่ถึงอย่างไรทหารไทย สู้ รบ จนสุดใจขาดดินอยู่แล้ว "

อีกประการหนึ่งก่อนทหารจะจากบ้าน จากคนที่รัก (พ่อ แม่ ลูก เมีย) เท่าที่สังเกตเงินเดือนของทหารไม่ได้ใช้เอง เก็บไว้ให้ครอบครัว ทหารจะใช้แต่เบี้ยเลี้ยง ซึ่งก็จะต่างกันตามชั้นยศ ตำแหน่ง ถามว่าพอใช้หรือไม่ ถ้าหากมาก....ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่ ขวัญ กำลังใจ กองทัพเดินด้วยท้อง หากอาหารเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย จะมีแรงกาย แรงใจ ปกป้องประเทศชาติได้อย่างไร ? "

กองกำลังนเรศวรเป็นหน่วยเฉพาะกิจของกองทัพภาคที่ 3 (กองทัพบก : การป้องกันชายแดน พ.ศ.2553 : 8) โดยมีภารกิจ สำคัญในการรักษาอธิปไตยของชาติและรักษาความมั่นคงภายในพื้นที่รับผิดชอบ 2 จังหวัด คือ จังหวัดตาก และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ซึ่งเป็นการปฏิบัติราชการสนามของราชการทหาร มีพื้นที่ทุรกันดารและมีปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศหลายประการ โดยมีภารกิจดังนี้

1. การป้องกันชายแดน
2. การรักษาความมั่นคงภายใน
3. การสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด

จากภารกิจของกองกำลังนเรศวรที่ต้องรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าข้าราชการทหาร ต้องมีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบอย่างสูง อีกประการหนึ่งข้าราชการทหารเหล่านี้ต้องปฏิบัติหน้าที่ห่างไกลหน่วยต้นสังกัดและจะต้องหมุนเวียนอยู่ตามแนวชายแดน จำเป็นต้องมีการลาดตระเวนและการเฝ้าตรวจอย่างสม่ำเสมอ อาจมีการปะทะกันด้วยอาวุธอยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติการทางทหารนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ไม่ปกติ บางครั้งก็มีการสูญเสียชีวิตจากความสำคัญของขวัญกำลังใจในการทำงานของข้าราชการทหาร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพขวัญกำลังใจที่มีผลกระทบต่อการทำงานของข้าราชการทหารในกองกำลังนเรศวร ซึ่งเป็นหน่วยทหารที่ปฏิบัติภารกิจในสนาม เช่นเดียวกับหน่วยต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ สภาพขวัญกำลังใจของข้าราชการทหาร เนื่องจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร ย่อมส่งผลกระทบต่ออธิปไตยและความมั่นคงของชาติโดยส่วนรวม

คำถามการวิจัย

สภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองกำลังนเรศวร กองทัพภาคที่ 3 เป็นอย่างไร ?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพขวัญกำลังใจของข้าราชการทหารในกองกำลังนเรศวร กองทัพภาคที่ 3
2. เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในทางบริหารให้มีการพัฒนาขวัญกำลังใจข้าราชการทหารให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยโดยมีการกำหนดขอบเขตด้านเวลา ขอบเขตเชิงพื้นที่และขอบเขตประชากร ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาเฉพาะข้าราชการทหารของกองกำลังนเรศวรที่ต้องไปปฏิบัติราชการสนามในปีงบประมาณ 2553
2. ขอบเขตเชิงพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่บริเวณ ด้านจังหวัดตากและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

3.1 ข้าราชการทหารในกองกำลังเรศวรกองทัพอากาศที่ 3 ใน 2 จังหวัดชายแดน
ด้านที่ติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ คือจังหวัดตากและจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 2,096 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน และทหาร
กองประจำการ (พลทหาร) ตามข้อ 3.1 ที่ได้รับการสุ่มเลือกเป็นตัวแทนประชากร จำนวน 278 คน

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดปัจจัยไว้ทั้งหมด 16 ปัจจัย ที่มีผลต่อขวัญกำลังใจต่อ
การปฏิบัติราชการของทหารดังนี้

ปัจจัยภายนอก

1. การฝึกของข้าราชการทหาร
2. ความพร้อมของอาวุธยุทโธปกรณ์
3. สภาพของพื้นที่ที่ปฏิบัติการ
4. ระบบการควบคุมบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสารและการข่าวกรอง
5. ระบบการส่งกำลังบำรุง
6. ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจ
7. การสวัสดิการและค่าตอบแทน
8. ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ

ปัจจัยเฉพาะตัว

1. ความรู้ ความเข้าใจในภารกิจต่างๆ
2. ความก้าวหน้าในราชการ
3. ความเชื่อมั่นต่อผู้ร่วมงาน
4. ความภูมิใจในหน้าที่และหน่วยงาน
5. ปัญหาครอบครัว
6. ปัญหาเศรษฐกิจ
7. ประสบการณ์ในการรบ
8. ภูมิลำเนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ขวัญ กำลังใจ** (นพพงษ์ บุญจิตราคุล 2529:120) หมายถึงการแสดงออกทางภาวะจิตใจ หรือความรู้สึก ทศนคติของคนในหน่วยงานที่มีต่อบุคคล ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อองค์การที่ตนปฏิบัติอยู่ ต่อความสำเร็จตามจุดหมายขององค์การและต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ขวัญกำลังใจ เป็นสภาพจิตใจ ความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ เมื่อบังเกิดขึ้นแล้วจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการทำงานของบุคคลหรือของกลุ่มบุคคลเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การนั่นเอง

2. **การปฏิบัติหน้าที่ในสนาม** หมายถึง หน่วยทหารและกำลังทางทหารไปปฏิบัติภารกิจทางทหาร ได้แก่ การปฏิบัติการรบ การปราบปรามการก่อความไม่สงบ การลาดตระเวน การเฝ้าตรวจ การคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งหน่วยทหารและกำลังทหารต้องไปปฏิบัติในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ดังกล่าว

3. **หน่วยเฉพาะกิจ** หมายถึง กำลังทางทหารที่จัดตั้งขึ้นจากหน่วยเดียวหรือหลายหน่วย เพื่อผสมผสานกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อปฏิบัติภารกิจเฉพาะพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพขวัญกำลังใจข้าราชการทหารของกองกำลังนเรศวร กองทัพภาคที่ 3
2. ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในทางบริหาร ให้มีการพัฒนาขวัญกำลังใจข้าราชการทหารให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ขวัญกำลังใจข้าราชการทหารของกองทัพภาคที่ 3 และผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อื่น ๆ ได้